

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Fonetický ústav
Doc. Mgr. Radek Skarnitzl, Ph.D.

Posudek vedoucího práce
na diplomovou práci Lenky Vyhnálkové
Vliv vzdělání na schopnost maskovat svůj hlas

Diplomová práce Lenky Vyhnálkové se zabývá vztahem mezi dosaženým vzděláním mluvčího a jeho schopností cíleně měnit svůj hlas. Tematicky představuje práce výzkum zajímavý, který doplňuje aktuální zaměření Fonetického ústavu na forenzní fonetiku.

Předkládaná diplomová práce je rozdělena do šesti hlavních kapitol. První dvě kapitoly teoretického úvodu představují přehled dvou disciplín, z nichž práce vychází, sociofonetiky a forenzní fonetiky. U sociofonetiky se autorka zabývá sociálními kategoriemi, které jsou zkoumány v produkci různých mluvčích, i způsobům výzkumu percepce indexikálních jevů. Samostatné oddíly jsou věnovány základním metodologickým aspektům sociofonetického výzkumu a epizodickému modelu řečové percepce, který nejlépe dokáže vysvětlit osvojování a uchovávání v paměti indexikálních informací. V kapitole zaměřené na forenzní fonetiku Lenka Vyhnálková představuje dílčí oblasti této disciplíny a opět i využívané metody, dále pak zdroje variability mezi mluvčími a charakteristiky mluvčího zkoumané při profilování ve forenzně fonetickém prostředí. Poslední kapitola teoretické části se zabývá již samotným tématem diplomové práce, maskováním hlasu.

Teoretické kapitoly předložené diplomové práce jsou velmi zdařilým uvedením do sociofonetické i forenzně fonetické oblasti. Těmto kapitolám lze vytknout snad jen místy příliš široký záběr vzhledem k tématu diplomové práce (to se týká např. pasáží o epizodickém modelu percepce řeči, automatickém nebo komerčním rozpoznávání mluvčího nebo oddílu o překonané metodě otisku hlasu). Naopak trochu detailněji by mohly být představeny zdroje variability mezi mluvčími (především uznávaný Nolanův model) a s tím související plasticita mechanismu řečové produkce, která je pro tematiku práce – maskování hlasu – zcela zásadní. Popis úvodní části je však v každém případě poutavý, vychází z nejnovějších pramenů a autorka úspěšně a plynule kombinuje informace z vysokého množství zdrojů. Diplomová práce Lenky Vyhnálkové se vyznačuje velmi důsledným a častým citováním a nemohu nezmínit, že diplomantka píše poutavým a stylisticky bohatým jazykem.

K úvodní části diplomové práce mám ještě dvě drobné výhrady. Na straně 24 je v poznámce pod čarou malá chyba v názvu asociace IAFPA: poslední slovo je *acoustics*, nikoli *acoustic*. Na straně 35 a 57 je uvedeno, že rozmezí průměrné základní frekvence u jednoho mluvčího se většinou neliší o více než o 5 Hz, ale autorka neuvádí pramen; z kterého zdroje tato hodnota pochází a na jakém typu řečového materiálu byla zjištěna?

Empirický výzkum je v diplomové práci Lenky Vyhnálkové popsán ve třech kapitolách. První z nich čtenáře seznamuje s metodologickým pozadím výzkumu: se třemi skupinami mluvčích, jejichž projevy byly nahrávány, dále pak s průběhem samotného nahrávání a s provedenými analýzami. Jeden oddíl je věnován i přípravě poslechového testu. Následující kapitola představuje jádro výzkumu: autorka postupně popisuje výsledky poslechové analýzy a různých typů akustických analýz, na spektrogramech a oscilogramech ukazuje konkrétní příklady maskování hlasu a konečně prezentuje i výsledky poslechového testu zaměřeného na schopnost identifikace mluvčích v podobě hlasové konfrontace. V poslední diskusní kapitole diplomantka shrnuje hlavní dosažené výsledky výzkumu, poučeně je komentuje a vztahuje k poznatkům z literatury. Na konkrétním příkladu zajímavým způsobem potvrzuje nutnost kombinace sluchové a akustické analýzy ve forenzně fonetickém prostředí. Autorka také v diskusi ukazuje, že si je vědoma různých omezení své diplomové práce, a navrhuje možná pokračování výzkumu. Diplomová práce obsahuje i přílohy, v nichž čtenář najde nahrávané texty, některé detailnější výsledky a záznamové archy poslechového testu.

Výzkum prezentovaný v diplomové práci Lenky Vyhnálkové považuji za velmi dobře realizovaný a zásadnější problémy neobsahuje. Ve výsledkové kapitole je v některých aspektech text méně uživatelsky příjemný, čtenář musí některé detaily dohledávat. Bylo by např. vhodné připomenout, na jakém materiálu jsou založeny akustické analýzy (tyto informace jsou uvedeny v kapitole *Metoda* na stránkách 58 pro F0 a 60 pro další akustické parametry, ale zopakování by bylo přínosné). Stejně tak by čtenáři pomohlo, kdyby autorka občas zopakovala, který z projevů (_N a _D) je normální a který maskovaný; motivace pro použití „D“ není zcela transparentní. Dalo by se tedy říct, že zatímco autorka velmi bohatě cituje literaturu (seznam referencí obsahuje cca 90 položek!), práci téměř schází odkazování „uvnitř“. Uvedu jeden příklad: na straně 74 autorka znovu zmiňuje robustnost základní hladiny dle Lindha a Erikssona a na autory odkazuje; domnívám se, že by bylo přinejmenším stejně vhodné uvést příslušnou pasáž práce. Jako poslední bod zmíním shrnutí výsledků týkajících se manipulací F0 na straně 81, u nějž bych byl uvítal pro větší názornost i grafický způsob prezentace.

Byl bych rád, kdyby se diplomantka při obhajobě vyjádřila ke dvěma otázkám: 1) Na stranách 27–28 jsou představena pravidla pro vytváření hlasové konfrontace. Která z nich autorka použila při sestavování poslechového testu, která ne a proč? 2) V tabulkách 1–3 jsou uvedeny různé typologie maskování hlasu. Považuje autorka na základě svého výzkumu některou z nich za nejvhodnější, příp. navrhla by nějaké úpravy?

Uzavírám, že předkládaná diplomová práce Lenky Vyhnálkové splňuje svým obsahem i rozsahem požadavky kladené na magisterskou práci. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **v ý b o r n ě**.

V Praze dne 28.1.2013

.....
Doc. Mgr. Radek Skarnitzl, Ph.D.
Fonetický ústav FF UK